

Petra Dvořáková

Host

PLÁNATA

Petra Dvořáková
Pláňata

Připsáno

M.

Petra Dvořáková

PLÁŇATA

Brno 2023

Projekt byl realizován za finanční spoluúčasti EU
prostřednictvím NPO a MK ČR

© Petra Dvořáková, 2023

Cover art and illustrations © Dana Lédl / Myokard, 2023

© Host — vydavatelství, s. r. o., 2023

(elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-1898-2 (PDF)

ISBN 978-80-275-1899-9 (ePUB)

ISBN 978-80-275-1900-2 (MobiPocket)

Koruna plané třešně tam za vesnicí je zase slitá. Věděla jsi, že mé nejoblíbenější stromy jsou pláňata? Zahradní slavnost uprostřed července, samota v osamění. Bílá košilka plná plodů — pláňat. Stařena třešeň stále rodí. Nikdy jsi úplně neodešla z tohoto domu. Nikdy jsi v něm nezůstala. Ochutnáváme rudé třešně. Slunce probleskuje mezi listy. Košilky celé rudé. Kdo rozezná — barvila je naše krev, nebo jen pláňata?

1985 — LÉTO

Naši nemají peníze. Je to hlavně proto, že mamka dělá kuchařku ve školce a za to je malá výplata. Se ségrou nám to úplně nevadí, protože víme, že se stejně nedá nic dělat. A taky někdy slyšíme, že si mamka jde půjčovat peníze k babičce. Třeba dvě stovky nebo tak. Vždycky jí je po výplatě vrátí. My s Janou máme takové malé pokladničky, do kterých si házíme drobné, dvacetníky, padesátníky a někdy máme i korunu. A já mám jeden pětník, ale tím se skoro neplatí. Pokaždé když je výplata, tak naši hodně nakoupí. Třeba párky a salám. A taky jogurt. Potom to koupí ještě jednou, ale pak už zase musíme jíst to, co je doma. Hlavně chleba se sádlem nebo s marmeládou. A nejčastěji chleba nadrobený v hrnku, posypaný cukrem a zalitý mlékem. Tohle opravdu nesnáším. Radši bych si dala rohlík, ale chleba je mnohem častěji.

„To víš, Pavlíčko, papaláš se mají líp,“ odbývá mě mamka, zatímco se chystá do práce. Je už oblečená ve svátečním,

v ruce má tu běžovou stahovací tašku a upravuje si před zrcadlem vlasy. Má je dlouhé až pod lopatky a krásně se jí vlní.

„A kdo jsou to papaláši?“ zeptám se a snažím se u toho lžíci zatlačit kousky chleba co nejmíc do mléka.

„To jsou ti nahoře. Protože studovali, jen si sedí v kancelářích a nemusí nic dělat. Nebo třeba jen na psacím stroji a kalkulačce, a na tom se nenadřou.“

Pozoruju, jak si mamka stahuje vlasy do gumičky a ještě naposledy si dlaní načechrá ofinu. Potom ji přestříká lybarem, ale i tak nařiká, že jí to nedrží. A taky že ji pořád bolí záda.

„A proč jsi teda nestudovala, abys nemusela nic dělat?“ zajímám se a nasávám u toho vůni laku, co se nese ve vzduchu až ke mně.

„Protože se mně nechtělo učit. A už jez, ne že to tady zase najdu odpoledne,“ rozloučí se mamka a běží do práce.

My se ségrou se učíme dobře, většinou máme samé jedničky, ale dědeček říká, že stejně studovat nebudeme, protože nám to komunisti nedovolí. Sestřenice prý studovat budou, protože teta a strejda jsou ve straně, a tak se mají líp. Je pravda, že pokaždé, když jsme u nich na návštěvě, tak se mi tam strašně líbí. Všechny věci v jejich pokojíčku jsou takové hezčí. Barevnější. Naposledy mně Hanka ukazovala sešit s lesklými deskami, ve kterém jsou kovové kroužky, co se dají otevřít a listy z nich vyndat. Tenhle sešit se mi líbí nejmíc na světě a hrozně po něm toužím. Taky proto, že jsem si zkazila památník. Hned dvakrát. Jednou už jako školkačka, protože jsem do něj pořád čmárala nahé ženské,

co nemají ruce, ale mají velká prsa, podruhé nedávno, když jsem si řekla, že tyhle obrázky zabarvím barvami. Jenže ty pitomé vodovky úplně zkrabatily papír a pastelky stejně nepřekryly. Snažila jsem se to vysušit hadříkem, až jsem jeden list prodřela. Od té doby jsem na památník nesáhla.

A taky sestřenicím závidím, že můžou jezdit na tábor.

„To je jen pro děcka z města, tady na vesnici to máte jako na táboře pořád,“ říkává nám babička. Ale já tajně sním, že bych měla taky takové odznáčky, jako má sestřenice, a taky šátek a košili a průkazku. Všechno, co mají sestřenice, je hezčí a barevnější.

S penězi jsme s Jirkou pořád na štíru. Ať děláme, co děláme, skoro nikdy nedokážeme vyjít, a to šetříme prakticky na všem, až si říkám, že Pavlína s Janou nám to jednou vyčtou. Jenže tady v domě je spousta starého zařízení, vždycky se něco pokazí, a když už si myslíme, že to konečně bude dobré, přijde nějaká další pohroma. Vyčítám si, že se Jirka kvůli mně tak nadře. Pořád jsem chtěla zůstat s našima, aby tu na stará kolena nebyli sami. Říkala jsem si, že se o ně musím postarat. Domek byl ale maličký, pro dvě rodiny to nebylo. Jirka pak přišel s tím, že když jinak nedám, postaví se patro. Každý den, když přišel z práce, vyráběl na dvoře ze škváry tvárnice. Cihly byly drahé a taky se nedaly jen tak sehnat. Jenže tady byl na všechno sám. Můj tatínek mu

sice pomáhal, ale v ničem neporadil. Maminka říkává, že tatínek je bačkora. A já tuhle povahu chytla po něm. Nikdy jsem Jirkovi nebyla moc oporou, to spíš on vždycky musel podpírat mě. Vlastně ve všem. Nevím, proč žiju celý život s takovou lítostí, vůbec nevím, kde se bere. Mařinka tak lítostivá není. Ona byla vždycky mamčin mazlíček. A já ta horší. Asi proto mám v sobě pořád ten divný pocit křivdy. A taky se mi zdá, že se mi nikdy nic nepovede tak jako ostatním. Všichni umí věci zařídit nějak líp, hezčeji, snadněji. Mně se občas taky něco povede, ale nikdy ne tolik. I ty muškáty tady na okně. Zkusila jsem je nařezat a zasadit podle toho, jak mi v práci říkala Irča. A teď vidím, že jsou jeden vedle druhého uhníly.

„To je z toho, že pořád něco vymýšlíš a komplikuješ,“ mávne rukou maminka. „Je to jen kvítko a to si žije podle sebe. Kdybys to nechala být, tak se to chytne.“

Ten kaštan tady u té staré pumpy kousek od našeho domu roste nekonečně dlouho. Myslela jsem si, že je to třeba sto let, ale dědeček říkal, že šedesát sedm. Že ho jeho rodiče zasadili, když se narodil, a že má s tím stromem společné kořeny a stárnou spolu. Napadá mě, že u stromu člověk pořádně nepozoruje, jak roste a stárne, jen najednou vidí, že je starý. Tak jako dědeček, když nám ukazuje fotky, na kterých byl kluk. Stojí na nich s kamarády, všichni mají

vlasý divně načesané dozadu a vypadají jako z filmů pro pamětníky, na které se někdy s našima díváme. Určitě si taky nevšiml, a najednou byl takhle starý.

Za tímhle kaštanem rostou ještě další dva, ale ty prý nemají kořeny společné s nikým, protože ty se zasadily jen tak. Mamka tenhle dědečkův strom nemá ráda, protože jen co začne být pěkné počasí, děcka z vesnice na něj šplhají a mamka nadává, že nám pak z větví koukají do oken. I když podle mě je to dost daleko, aby nás mohly ze stromu pozorovat. Spíš děckám závidím, že jsou tak vysoko nad zemí, a říkám si, že odsud musí svět vypadat úplně jinak. Žádná z mých kamarádek ani kluci ze třídy ale na kaštan zatím vylézt nezvládlí, i když to zkoušeli, tak mi moc nevadí, že já to nedokážu. Vím ale, že až to zvládne ségra, budu jí hodně závidět. A ona to určitě dokáže brzy, protože je starší a už skoro dosáhla nohou do té výdutě, přes kterou tam všichni lezou.

Někdy, když venku nikdo není, lehnu si do trávy pod kaštan a pozoruju ho. Jak se mu krouťí větve, listy tvoří tisíce hvězdic, které se pohupují s každým zavanutím větru, slunce mezi nimi probleskuje sem a tam.

„Pavlínko, co se tu zase válíš?“ ozve se najednou vedle mě. Babička se vrací z jednoty. V síťovce zahlédnu pytlíky s mlékem a rohlíky. Zastaví se, vydechne si, pak se posadí vedle mě na trávu, povolí si šátek a protáhne nohy. Vrásky na tvářích jí obkreslují pravidelné obloučky.

„Dneska bude zase pěkně,“ rozhlédne se kolem sebe a zdá se mi, že je spokojená.

„Brzo budu mít delší nohy než ty,“ natáhnu je vedle ní a pozoruju svoje chodidla v odřených teniskách.

„To víš, že jo, však mě brzo přerosteš,“ zasměje se babička a vůbec nevypadá, že by jí to vadilo. „Už doháníš Janu, i když je starší. To ona je po naší straně, všichni tam jsme byli malí.“

„Můžu si vzít rohlík?“ zeptám se, ale rovnou u toho zasmátrám do síťovky.

„Máš špinavý ruce, kdyby tě viděla mamka...“ zakroučí hlavou babička, ale otevře víc síťovku, abych si rohlík vytáhla. Obě totiž víme, že mamka mě nevidí, a tak si můžeme dělat, co chceme. Položím si hlavu k babičce do klína, má na sobě modrobílou dederonovou zástěru, pod ní tepláky a všechno to je trochu cítit chlívkem. Někdy mi to vadí, ale jindy ne, protože takhle prostě babička voní.

Potom jen tak mlčíme, ukusuju rohlík a koukám nad sebe. Víím, že i babička se dívá na listy kaštanů a taky se jí líbí sluneční paprsky, co jimi prosvítají, a stará kůra, která se vrásní po celém kmeni. Napadne mě, jestli se jí i dědeček zdá zvrásněný a jestli se jí ještě líbí jako ten starý strom. Ale raději se na to nezeptám, protože babička se často kvůli dědečkovi naštve a já nechci, aby teď byla nespokojená.

O

Vím, že i Jirkovi moje naříkání vadí. Jenže já už jsem taková. Když to, co mě žere, někomu řeknu, aspoň na chvíli se mi uleví. A Jirka vždycky tvrdil, že ho to zajímá. Dřív jsme spolu sedávali u kafe a probírali všechny moje starosti.

Hádky s maminkou, co se dělo v práci, jak co budeme muset zařídit. Jirka vždycky trpělivě poslouchal, snažil se mě povzbudit, vymyslet nějaké řešení nebo mi pomoci, abych to zvládla. Jenže na některé věci v životě člověk odpověď nenajde. Třeba na to, že ho vlastní maminka nemá tak ráda jako sestru. Navíc ty každodenní starosti jsou někdy jak balvan.

„Půjdeš se podívat na tu studnu?“ zeptám se, hned jak Jirka přijde z práce. Ruce má celé od šmíru, i na košili šmouhu. Rukáv se mu začíná třepit, ale zatím to vidím jen já. Jindy bych mu vyčetla, jak vypadá, ale dneska to nechám být. Jestli je ve studni opravdu málo vody a dojde, nevím, co budeme dělat. Vodovod tady ve vesnici není a jezdit pro každou trošku k pumpě, to je peklo. Už tak nám tady doma neteče pitná, nechali jsme z vody ve studni udělat rozbor a je plná dusičnanů. Z hygieny výslovně napsali, že pro děcka se vůbec nesmí používat. Jenže když nám voda dovezená v barelu dojde, občas to trochu ošidím a do vaření ji naliju.

Jirka si naštěstí ani neseďá k pivu, hned se sebere a začne si natahovat staré montérky. Potom slyším, jak běží po schodech, srazí se s Pavlínou, trochu nerudně na ni zavrčí, a pak klapnou vrata do stodoly. Pavlína ještě na chodbě něco brblá. To je celá ona. Do všeho moc hrrr, nepromyšleně. A trochu flink.

„Zase seš neučesaná,“ prohrábnu jí ofinu. Dlouho jsem jí to držela krátké, protože jak se jí vlasy kroutí, těžko se to rozčesávalo. Poslední dobou si ale staví hlavu, že jí to nesmím stríhat, tak aspoň ofinu jí vždycky vezmu. Pavlína se

postaví na chodbě před zrcadlo, popadne hřebínek a začne si zprudka prohrabávat kudrliny. Zarputilost — to je to, co má ve tváři. Stejně jako Jirka. Nevím, jestli je to tím vysokým čelem nebo tvarem pusy. Těmi zaťatými koutky a nakrčeným nosem pokaždé, když se jí trošičku něco nelíbí.

„Jauvejs,“ zasekne hřebínek do vlasů a šklebí se do zrcadla. Jestli s tím bude ještě chvíli točit, nedostane ho z hlavy už vůbec.

„Ukaž, prosím tě, rozčešu ti to,“ vezmu jí raději hřeben z ruky a snažím se uvolnit uzlík. Chvíli si u toho povídáme, co bylo ve škole a tak, úplně zapomenu na Jirku. Když se ale za další půlhodinu neukáže, nedá mi to a jdu se ke studni podívat.

Tatínek klečí u skruže, svítí do ní baterkou a Jirka je uvnitř. Asi zkouší prolít čerpadlo. „Tak co? Kdy to poteče?“ zeptám se a nakloním se nad studnu.

Jirka stojí po kolena ve vodě, v šeru mu prosvítá jen to bílé kolečko na temeni, kde mu začínají řídnout vlasy.

„Ptám se, kdy to poteče?“ zavolám znovu, když mi ani jeden z nich neodpoví.

„No kdy asi? Až to natáhne vodu, a ne vzduch,“ zahučí Jirka a znovu u dna studny čímsi zakvedlá.

„Dej chvilku pokoj, až to bude, tak to bude,“ vyjede na mě tatínek. Určitě ho bolí záda, jak tu klečí shrbený nad skružemi. „Tak ještě vodu? Když to znovu prolíješ, ten vzduch se určitě vytlačí,“ zatáhne bezradně za provaz, na kterém visí kbelík.

Já ale moc dobře vím, že jsou to jen takové rozumy, aby se neřeklo. Ve skutečnosti stejně čeká, co vymyslí Jirka.

„Ale houby, stejně je to málo, to bude za chvíli přisávat znovu,“ odpoví našťvaně Jirka, zapře se nohama a zády do skruží a ztěžka šplhá vzhůru. Chytá se u toho za lano, tatínek ho jistí, snaží se mu pomáhat nahoru. Jirka má ale proti němu váhu, tatínek byl vždycky spíš diblík, a čím je starší, tím je vychrtlejší. Vůbec si neumím představit, že kdysi dávno někde tahal na ramenou pytle s cementem.

Jirka pak ještě znovu zapíná a vypíná čerpadlo, ale k ničemu to nevede. Montérky i blůzu má celé zmáchané a určitě mu je zima. I když podle těch rudých skvrn na obličejí mám dojem, že už se něčím trochu zahříval.

„Budu to muset přepojit na druhou studnu,“ rozhodne a začne smotávat lano. Tatínek jen nešťastně mávne rukou. Druhá studna leží u sousedů na dvoře, zůstala tu z dob, než mamínčiny rodiče prodali sousedovi většinu pozemků. Voda z té studny má pořád vedení k nám, ale sousedům se nelíbí, když čerpáme z té jejich. Před komunisty to bývali sedláci a pořád se chovají jako ti lepší. I když už nemají proč.

Jirka si našťvaně sedne na okraj studny a vylévá z holiny vodu. Koukám na jeho nahrbená ramena a je mi ho líto.

Tenhle dům byl vždycky jen nezdařený slepenec. To si tak lidi myslí, že když něco starého přestaví, rozšíří, vyženou do patra, že se v tom bude dobře žít. Nebude, to vím dneska jistě. Vždycky to bude jen zparchantělá kuča, kde člověk

narazí na roh tam, kde by potřeboval výklenek, otvírání dveří padne pokaždé na opačnou stranu, než by bylo obyvatelům vhod, ty nejlepší místnosti vyjdou okny na sever a komora, kde je potřeba chlad, se bude muset jako nashvál nechat na jih. Z toho, jak to tady v baráku je, taky pramení skoro všechny naše problémy. To, že voda má věčně malý tlak, je to nejmenší. Na začátku jsem Alenu přesvědčoval, že to zbouráme a postavíme nové, lepší, pohodlnější. Jenže to ona ne, že přece nezboříme tchyni s tchánem střechu nad hlavou. A navíc — nebudeme přece rýpat do bolavých míst, vždyť ten baráček byl posledním, co jim tady zbylo. Tenkrát, když se Alenin praděda s velkou slávou vydal kamsi na Balkán. Že si polepší, protože půda tam je levná, daně nižší, chtěli si taky žít jako velcí sedláci. Pozemky, co k domu náležely, prodali, jen ten malý výměnek se nechal, pro jistotu. S velkou slávou odjeli, s nepořízenou se vrátili, prý snad do dvou let. S tou jejich unařikanou náturou se ani nedivím. Na to, aby se zúrodňovala kdesi daleko zanedbaná zem, to musel být člověk trochu ras. Ale ten pocit křivdy, ten se v rodině usadil jako kal. Nic se jim nevede, všechno je proti nim, každý se má líp. A oni jsou ti chudáci, co o všechno přišli. Neumí si přiznat, že za to nemohl nikdo jiný než zas jen ten jejich praděda. Ne sousedi ani komunisti.

Chalupa sice zůstala, ale bez pozemků, jen kousek dvorku kolem, navíc na spadnutí. Dvě průchozí místnůstky, kuchyň napůl v zemi, s oknem přímo do sousedovic dvora. Když jsem to začal přestavovat, byl to samý kámen. Nejdřív

jsme odkopali tu zadní část, dodělali základ a přistavěli verandu, aby se z venku nechodilo rovnou do kuchyně, vzadu se udělaly dva pokojíky. Ještě tam vznikla místnůstka, takové malé skladiště. Pak se vyhnalo patro. Potom si Alena vzpomněla, že by se udělala z patra ven na tu rovnou střechu od verandy terasa. Tak jsem to proboural a byla terasa. Jenže zas to těmi dveřmi na ni prochladá, proto se před vchod na ten slavný balkón přistavěl kumbálek, aby netáhla zima do baráku. Teď je tam spousta haraburdí a plísně. Dobré je to jedině na Vánoce, kdy se můžou dát do chladu krabice s cukrovím. Jinak k ničemu. Všechno mě to za ty roky štve. Proto tak vždycky vyjedu, když Alena zase začne.

„Tak jsme se s Irčou bavily...“ postaví přede mě na stůl talíř s polévkou a začne i dneska. Je to ta červená, co v ní plave rozvařená rýže. Nemám ji rád, ale Alena to tahá ze školky, s Irčou si to odepíšou jako zbytky a doma pak mám jídlo zadarmo.

„Víš, napadlo mě,“ dívá se tím svým upjatým výrazem, koutky rtů drží tak křečovitě, až je mi to protivné, „že kdyby se v ložnici postavila příčka, tak by to mohlo vyjít a holky by měly pokojík tady nahoře.“

No jasně. Zase něco stavět. To jsem mohl tušit.

„Prosím tě, víš, jaký by to byly krcálky?“ skočím jí do řeči dřív, než se stihne rozjet, „a jaká by tam byla tma? Sama říkáš, že k sousedům nemůžeme udělat velké okno, aby si neřekli, že je sledujeme.“ Ta rýže v polévce je odporaná, polykám rychle, dívám se do talíře, aby si Alena nevyšimla, jak moc mě ty její nápady štvou. Zvlášť když se do toho vkládá Irena. Chytračka jedna.

„Právě... říkaly jsme si s Irčou, že kdyby se ta příčka do tři čtvrtě postavila z cihel a pak do vršku luxfery, tak by to tam holkám na světlo stačilo.“

Alena se tváří, jako by zapomněla, kolik jsem toho tady za ty roky dostavoval, a stejně to k ničemu nevedlo. Na krku jí naskakují drobné červené skvrny.

„Dole to mají holky dobrý,“ odbudu ji. Cítím, že ještě chvíle do mě bude hučet, a vyletím jak natlakovaný papíňák.

„Holky...“ zatřepe hlavou Alena a rukou si odežene uvolněný pramen vlasů za ucho, „těm je to jedno. Ale víš, co já se tam nalítám? A ještě k tomu musím přes maminčinu kuchyň. Říkali jsme si přece, že chceme oddělené byty...“

Odložím lžici do prázdného talíře a čekám, až mi Alena naloží další. Naštěstí je to sekaná s bramborovou kaší. Navíc mi k tomu sama otevře pivo. Udlábnu kousek masa a naberu kaši. Konečně pořádné jídlo.

„Já si to pak přeměřím a uvidíme,“ slíbím jí, i když ve skutečnosti to udělám jen proto, aby mi dala pokoj. Nic dalšího už tu stavět nehodlám. Jen bych se tu dřel, ale tuhle kuču stejně nevylepším. Ani kdybych tu příčku postavil ze zlata.

Tatka dneska zase přišel opilý. Nejdřív jsem si toho ani nevšimla, ale někdy už to poznám hned, jak vejde do kuchyně. Hlavně podle toho, že mívá takový trochu divný

obličej. Jako by měl zlejší oči a kolem nich tmavé kruhy. A nemluví. Sedne si ke stolu a mamka před něj postaví polévku, taťka si k tomu vezme noviny a čte. Pozoruju jeho červené rty, zdají se mi trochu nafouklé, někdy mi připadá, že je mám po něm. A oči má jako čert. Skoro jako by z něho celého lezlo něco zlého, až se ho trochu bojím. Pak si všimnu, že mamka se tváří tak zhnuseně, jako by jí něco vadilo, ale neříká co. Rozhodně ale nevypadá, že by se bála. A když se nebojí mamka, která se jinak bojí skoro všeho, tak se odvážím i já.

„Tati, půjdeme se koupat?“ zeptám se, protože venku je vedro a my se se ségrou domlouvaly, že dneska se taťky zeptám já, jestli nás vezme k rybníku. On se na mě tak divně podívá, ale nic neřekne. Dál srká polévku a naklání talíř od sebe, až se mi zdá, že se mu polévka co chvíli vylije na noviny. Dědeček říká, že talíř od sebe při jídle odklání jen nóbl lidi a že neví, kde taťka k tomu zvyku přišel. Když jsme se na to taťky se ségrou ptaly, odpovídal, že ho to naučila prateta. Ta prý sloužila kdysi u pánů a tam se to tak dělalo.

„Tatí...“ zaprosím.

„Pavlíno, vypadni,“ vyjede na mě mamka. Má zase ve vlasech tu světlou sponu, co jí se ségrou tak závidíme. Říká se jí vystřelovací, protože když se stiskne takový plíšek, tak se sama otevře. Dostala ji z Německa, takže je určitě vzácná. A taky mamce hodně sluší. Jednou bych chtěla mít stejně dlouhé vlasy jako ona a být stejně hezká. Má doma fotku, když chodila do učení, a tam mi připadala jako nejkrásnější princezna. Teď už tolik jako princezna není, ale

ty princeznovské oči s dlouhými řasami má pořád. Jediné, co se mi na ní nelíbí, jsou stehna. Ty má dost široké a taky o tom pořád mluví. Že je tlustá a měla by zhubnout. Ale třeba ruce podle mě tlusté nemá. Ani břicho. Jenom ty nohy by mohla mít hubenější, to je pravda. Pořád kvůli tomu nosí takové dlouhé košile, aby to zamaskovala. A nařiká, že hubnutí jí nejde.

„Co koukáš, mazej pryč,“ zopakuje mamka, když vidí, že se nemám k odchodu.

Taťku to ale ještě víc popudí. „Kam by chodila? Jen at tady zůstane, když chce.“

Mamka chvilku mlčí, pak švihne hadrem na nádobí o dřez a z toho poznám, že si to dneska nechce nechat líbit. „Kam, kam... Třeba do hospody!“ vyjede vztekle.

Taťka se ušklíbne.

Sedím na stoličce u sporáku jak přikovaná a bojím se, že když se pohnu, tak taťka začne řvát.

Zato mamka se dneska nebojí. „Zase ten tvůj chlast! Víš, co si o tobě říkají lidi? Víš, jak vypadáme?“

Taťka dál srká polévku a dělá, že mamku neslyší.

To ji úplně rozlítí. „Tisíckrát jsem ti říkala, že to řeknu Zdeně,“ zaječí a stojí naproti taťkovi, jako by ho chtěla sežrat. Na tvářích jí naskakují velké rudé skvrny a všimnu si, jak zatíná ruce v pěst.

Trochu mi přijde divné, že by žalovala tetě. Protože podle mě žalují jen děcka, dospělí ne. Navíc si neumím představit, že by pak teta šla a taťkovi domlouvala, jako třeba nám domlouvá babička, když něco provedeme. I když je to tátova ségra a je ve straně.

Když taťka nic neříká, mamka se zprudka nakloní ke stolu a vytrhne mu noviny, do kterých taťka kouká, aby nemusel odpovídat. Ten jen zvedne hlavu, podívá se na mamku těma divně temnýma očima a vstane, že půjde pryč.

„Kam jdeš? To si jako myslíš, že se jen tak sbalíš a odejdeš? Místo aby sis přiznal pravdu?“ postaví se mu mamka do cesty, když vidí, že nepomohlo, ani když mu sebrala noviny.

V tu chvíli taťka vyletí, převrátí židli na podlahu a zakřičí: „Jdi do háje!“

Mamka mu ale dál stojí v cestě, zatíná pěsti, až má úplně bílé klouby, a tváře jí hoří vztekem. „Tak já? Já mám jít do prdele? Já jsem se tady, milej zlatej, nevožrala.“

„Jo, ty jdi do prdele. A ty taky,“ chytí mě taťka zničehonic za ruku a táhne mě pryč.

Mamka za ním letí a snaží se ho lapnout za rameno, ale taťka je silnější a nedá se. Začínám brečet, protože nevím, co teď bude. Taťka mě vyvede ven na dvůr a vleče mě do stodoly. Moc nemám odvahu se vzpouzet, ale mamka na taťku křičí i na dvoře. Stejně to ale nepomáhá, taťka mě strčí do stodoly.

„Necháš ji bejt?“ zaječí mamka a vrhne se na taťku a šklubne ho za rukáv.

Ještě zahlédnu jeho úplně temné oči, pak vidím, jak mamku otočí, a než se vzpamatuje, zkroutí jí paži za záda. Ta vykřikne bolestí a podlomí se jí kolena.

„Ty si nedáš pokoj, vid' že ne,“ zachroptí taťka a strčí mamku ke mně do stodoly. Hned nato rychle zabouchne

a drží vrata, i když mamka do nich tluče jak o život. Taťka je ale zarazil prknem, takže je jasné, že ven se nedostaneme.

„Jen si tam buď,“ zaslechnu ještě jeho hlas, ale už jen tak z dálky, takže je jasné, že jde pryč.

Mamka ještě chvíli buší do prken jako pominutá.

Stojím tam a koukám na ni. Napadne mě, že bych jí možná měla nějak pomoci, že bychom měly ta vrata zkusit nějak prorazit, ale jsou ze strašně tvrdého dřeva, takže podle mě nemáme šanci. Mamka se na to za chvíli taky vykašle a začíná brečet a zároveň u toho nadává. Já sedím na betonovém schodku u chlívků pro prase a čekám. Mamka si pak dřepne na zem, opře se o zeď a zírá před sebe. Brzy se začínám nudit, mamka pořád brečí a asi si se mnou nechce povídat, tak jen tak prstem čmárám do prachu na zemi.

Za chvíli slyšíme kroky, hned poznám, že je to zase taťka. Slyšíme, že vytahuje prkno z madel, kterým vrata zarazil, aby je zavřel. Tak se to tady dělá vždycky. Dědeček říká, že nic jiného nezbyvá, protože vrata nemají ani kliku, ani klíč. Podle rány to vypadá, že taťka prkno hodil na zem a zase jde pryč. Vrata se sama pootevrou, takže dovnitř dopadá odpolední slunce. Mamka se zvedne, omete si zadek a řekne, že jdeme. Já ale zavrtím hlavou, že ne. Bojím se, že se naši zase pohádají.

„Tak si tady zůstaň,“ odpoví naštvaně mamka a zmizí na dvůr.

Vrata se ještě o kousek pootevrou a já pozoruju, jak se v nich víří prach, připadá mi krásně zlatý a blyštivý, sleduju, jak se jeho zrníčka třepotají ve vzduchu, a chtěla bych se vznášet mezi nimi a vůbec se mi ze stodoly nechce.

Za chvílku je ale slyšet, že se otevřela branka, a hned nato se hrne do stodoly ségra a veze plnou kárku kopřiv. Na teplácích jí drží několik babek a všimnu si, že má trošičku odřený loket. Určitě zase byla až na té mezi, kam samy nesmíme.

„Co tady děláš?“ kouká na mě.

„Nic,“ odpovím jí a snažím se, aby nepoznala, že jsem brečela. Ségra má mnohem světlejší vlasy než mamka, ta je má černé, já je mám tmavě hnědé a ségra světlé. Ale culík nosí stejně jako mamka.

„Naši se hádají,“ dodám na vysvětlenou.

Potom spolu házíme kopřivy kačenám a pozorujeme, jak jim chutná.

„Zbytek necháme na večer,“ rozhodne ségra a jdeme domů. Zalezeme do pokojíku a raději se v kuchyni vůbec neukazujeme.

„No tak, Ali, já jsem to tak nemyslel,“ pohladím Alenu po rameni. Sedí v ložnici na posteli, za oknem se mraky sunou dolů, skoro jako by padaly za okolní střechy. Dva dny jsme spolu nepromluvili ani slovo a už toho mám dost. Nejdřív jsem si říkal, že tentokrát dolízat nebudu, jenže ono se to člověku přece jen rozleží.

„Jo nemyslel! Tak tys to tak nemyslel?“ utrhne se na mě Alena. Pokaždé, když je naštvaná, se jí tak trochu změní

obličej. Obočí jako by se jí ještě víc zakulatilo, vypadá tak vypiplané, až je to nenormální. Trochu jak figurína, která se musí tvářit uhlazeně za každou cenu. A ta ofina přesně zastřižená do roviny, sponky po stranách. Někdy mě napadá, že ze sebe pořád zkouší dělat malou holku. Zvlášť když mě chce přesvědčit, abych udělal nebo zařídil to, co si právě umanula. Má na sobě tu bledě modrou noční košili se šňůrkou na prsou, je trochu průsvitná a vždycky mě v ní rajcuje.

„Vždyť víš, že nejsem žádný tvrdák, jen mi ujely nervy,“ sednu si vedle ní a zase ji zkusím pohladit po zádech. Pomyslím na to, kdyby mě teď viděli chlapi z práce. Už tak se mi posmívají, že jsem pod pantoflem a neumím si zjednat pořádek. A teď tady dolejšám jak malej kluk.

Alena sice ucukne, ale už to zdaleka není tak radikální. Cítím, že to půjde. Jen vydržet.

„Víš, jak jsem si v tý stodole připadala?“ vyjede na mě a najednou se jí zatřeše spodní ret. „Jako že mě nemá nikdo na světě rád. Ani naši, ani ty!“

Přisunu se k ní ještě blíž a obejmu ji kolem ramen. „Ale já tě přece mám rád, vždyť tady skáču jen kolem vás.“ Někde vzadu v hlavě mi probleskne, že přece jen existuje šance, že by mi dneska mohla i dát.

Alena chvíli mlčí, kouká se upřeně před sebe a prsty si pohrává se šňůrkou, která jí splývá až pod prsa. Poslední oranžové paprsky jí dopadají na tvář a s každým dechem se jí na ní vzdouvá jemné chmýříčko, sem a tam.

„Můžeš mi jednou říct, co tě tak do tý hospody táhne?“ zeptá se najednou Alena úplně klidně. „Copak nechápeš, jak tě tady potřebuju? S kým se mám jako poradit?“

„Ale vždyť já vím,“ chytím ji pevněji kolem pasu, cítím, jak mě to vzrušuje. Jenže to teď nesmím dát najevo. „Když já si občas připadám jak veverka v kleci, chápeš? Nemám ani trochu oddechu.“

Jenže tohle Alena taky pochopit odmítá. „Copak já mám podle tebe nějaký oddech? Lítám jen do práce, z práce, kolem děcek...“

„Ježiš, promiň, jasně, holčičko, ty to máš nejhorší ze všech,“ neudržím se a vyskočím z postele. Tohle fakt nemá cenu. Proč já se tady snažím jak vůl. Jasně, každé chlap ve výsledku chce, aby ženská byla doma spokojená. Aby byl klid. A nějaká ta pohoda. Jenže pro Alenu je problém všechno.

„Když se nechceš usmířit, tak se neusmiřuj,“ vyjdu z ložnice na chodbu. Mám chuť na panáka. Chvilí nevím, kudy kam, pak se seberu a zavřu se na záchodě. Nejdřív jen tak koukám, potom si zasunu ruku do kalhot a potichu se udělám sám. Představuju si u toho, jak Aleně uvolňuju šňůrku na košili, jak jí prsty přejíždím po bradavkách a ona se nechá. Směje se u toho, pak si košili svlíkne, nechá se lízat a potom mi dá. Udělám se rychle a dobře. Ale ne tak dobře, jak bych si mohl užít s ní.

Když se vrátím do ložnice, Alena už leží a má zhasnuto. Potichu si lehnu na svou půlku postele a otočím se k ní zády. Nejdřív si myslím, že už spí, pak ale ucítím na zádech její dlaň.

„Tak se na mě nezlob, já vím, že ti na nás záleží,“ zašeptá a položí mi hlavu na rameno. Začne mě hladit na hrudi a u toho mě pusinkuje na krku. Stisknu víčka a marně v sobě zkouším sebrat chuť se s ní pomilovat.

1985 — PODZIM

Být zdravotní sestřičkou mi připadá nejlepší práce na světě. Taky proto, že u doktorky jsem pečená vařená a můžu sestřičky pozorovat. Nejvíc se mi líbí ta v kartotéce. Má takové rezavé vlasy, vždycky si nasliní prsty a umotá jimi tenký pramínek, který si zastrčí za ucho a on jí tam potom krásně drží. A taky ten její čepeček je parádní. Vždycky u okýnka nahlásíme jméno a rok narození a ona najde kartu.

„Pavlína Bláhová,“ řekne mamka a jdeme do čekárny. Vždycky je tady spousta lidí a jde to příšerně pomalu. To je na tom pitomé. Zvláště když sem chodíme skoro každý druhý týden už od konce prázdnin. Protože kašlu. Hlavně v noci a pořád. Babička říká, že mě slyší přes zeď, protože máme se ségrou pokoj u nich v přízemí, hned vedle jejich ložnice. Babička tvrdí, že prý se v noci úplně dávím, ale já o tom nevím. Asi proto, že to vždycky pak zaspím. Ale přes den o tom vím, protože už mám od kašle namožené břicho.

Nejhorší ale je, že kašlu ve škole při vyučování. Protože tím pořád vyrušuju. Hlavně před Klímovou se snažím kašel zadržet. Ona už je tak celkově naštvaná, a když ještě vyrušuju, tak má pak poznámky. Třeba řekne: „Zadav se.“ Nebo: „To tě vaši nemůžou vzít k doktorovi? Až se tady pozvracíš, já to uklízet nebudu.“

Tak se snažím nekašlat, jenže čím víc se snažím, tím víc mě šimrá v krku a kašlat musím. Jsem pak úplně zpocená a navíc asi i rudá. A nenávidím se, protože se za sebe doopravdy stydím.

Po dvou hodinách v čekárně na nás konečně přijde řada. Sestřička otevře dveře a zavolá nás do druhé, o dost menší místnosti. Tam se musím svlíknout do košilky. Mamka vždycky kontroluje, abych na sobě měla tu nejlepší, jakou mám. Jinak by nám prý doktorka vynadala. Takže mám tu růžovou s mašličkou uprostřed. Potom zase čekáme, ale když už jsme v téhle místnůstce, vím, že to nebude trvat dlouho. Koukám na mamku, je taková divná, na obličejí má zase rudé skvrny a pořád hřbetem ruky přejíždí po opěradle u židle. Myslím, že se doktorky bojí. Podle mě proto, že doktorka je hrozně přísná a vůbec se neusměje. Jsem ráda, že aspoň sestřička se usmívá. I když té doktorky se asi taky bojí.

Po chvíli se konečně otevřou dveře a jdeme dovnitř.

„Tak s čím tady zas jste?“ zeptá se doktorka, ani mamce neodpoví na pozdrav. I když mamka říká, že zdravit se musí, že je to povinnost. A že podle toho se pozná, jestli je člověk dobře vychovaný. Doktorka sedí u svého stolečku s psacím strojem a vůbec se na nás nepodívá. Mamka

řekne, že zase kašlu. Doktorka se zatváří otráveně, začne se vyptávat a u toho děsně rychle buší do psacího stroje. Ptá se, jak kašlu a kdy. A jestli je to mokrý, nebo suchý kašel. Zjišťuje to pokaždé, i když už to musí znát zpaměti, když sem chodíme pořád dokola. Potom chvíli kouká do karty, listuje různými papíry a mlčí. Konečně se otočí k nám a já musím blíž k ní. Mamka mi rychle stáhne košilku, protože teď mě bude doktorka poslouchat. To mi skoro nevadí, i když to studí, ale pořád lepší než braní krve nebo koukání do uší. Jenže jako naschvál, tahle doktorka bere krev skoro vždycky.

„Zhluboka,“ poroučí, přikládá mi sluchátko na záda a poslouchá pořád dál.

Snažím se dýchat ze všech sil, jenže za chvíli se mi začne dělat špatně. Mám pocit, že se celá ordinace kývá, nejdřív vidím všechno trochu zeleně, pak červeně a potom už svět kolem černá. Naštěstí v té chvíli doktorka přestane.

„Druhá žofka je zdravá?“ zeptá se.

Žofkou myslí ségru. Tahle doktorka totiž všem říká chalupinko, nebo žofko. Podle mě to má rozdělené tak, že když je někdo hubený, tak je žofka, a když je někdo akorát nebo tlustý, tak je chalupinka. Já jsem podle babičky akorát, tak proto mi doktorka říká chalupinka.

„Ta je dobrá,“ přikývne mamka.

„Uděláme sedimku,“ zahučí doktorka na sestru.

Takže se braní krve nevyhnu. Slyšela jsem mamku, jak vykládala s jednou paní, že tady na poliklinice mají všechny jehly na píchání tupé, takže to hodně bolí. Že prý se vyvařováním jehly ztupí a píchání je čím dál horší.

Snažím se zatnout zuby, ale i tak se mi chce brečet. Sestra mě posadí ke stolečku, na kterém je kovová krabička se skleněnými stříkačkami. Obmotá mi kolem ruky pruh šedé gumy, mamka ji musí podržet, aby pořádně škrtila, a sestřička se chystá píchnout. Nechci se na to dívat, ale stejně mi to nedá a zahlídnu, jak mi jehla zajíždí do paže, kterou mám od toho zaškrcení úplně modrou.

„Ták... už to bude,“ uklidňuje mě sestřička, zdá se mi, že aspoň ona se snaží být hodná, když už doktorka je protivná. Hned nato mi dá na ruku takovou vatičku a náplast a řekne, že si to mám držet, tak to tak udělám. Pozoruju, jak mou krev stříká ze stříkačky do zkumavky a strká do ní skleněnou trubičku. Dívám se na tu červenou tekutinu a vůbec nechápu, že něco takového v sobě mám a že je to doopravdy moje. I když je jasné, že všichni mají krev, takže i já. Jako má každý kostru. Kost-ra je hnusná a strašidelná. Naštěstí svou kostru člověk nevidí.

„Dostane antibiotika, na týden, doma ležet a pak na kontrolu,“ přikáže doktorka mamce, podá recept sestřičce, která ho dá nám, a už kývá, aby šli na řadu další. Řekneme s mamkou nahlas *na shledanou*, ale doktorka neodpoví. Mamka říká, že doktorka je velká dáma, takže ona odpovídat nemusí. Ale my obyčejní lidi zdravít musíme.

Doma si lehnu do postele, i když se mi vlastně vůbec ležet nechce. Nepřipadám si nemocná. Babička mi donese čaj s citronem a potom mamka penicilin. Je to růžový hořkosladký sirup, takže mi to tolik nevadí. Pak taky dostanu kapky v oranžové krabičce, ty se jmenují Intussin a chutnají mi

ještě víc než penicilin. Nakonec musím spolknout acylpyrin, abych nedostala horečku.

V posteli se na jednu stranu nudím, ale na druhou jsem trochu ráda, že nemusím do školy. Donesu si na noční stolek vyšívání a taky knížky.

Celé dny si je prohlížím, hlavně Míšovo tajemství a Aničku malířku, nebo kreslím a vyšívám. Jana mi nosí ze školy papírek s úkoly, protože Milušku za mnou její mamka nepustí, aby to ode mě nechytla. Zvláště když mi ty léky vůbec nepomáhají a kašlu pořád úplně stejně. Nebo možná i víc. Při každém zakašlání mě bolí v krku a taky to namožené břicho. A jednou jsem si kvůli kašli učurla do kalhotek.

Po týdnů jdeme na kontrolu a doktorka je hrozně naštvaná, protože mamka řekne, že to nepomáhá. Zase mě poslouchá, až se mi dělá černo před očima, pak mi napíše bílé kulaté tabletky, které jsou v platíčku jako pro dospělé. Mají na zadní straně napsané Biseptol a nesmí se k nim citrony. Do školy pořád nemůžu a zase musím ležet. Už mě to doma nebaví a závidím ségře, že ona může za děckama ven. Jenže pořád kašlu a kašlu.